

րուեսաի, սքանչելիք արդեանց, եւ սքանչելիք զիսաց :

Փարբեց, համաստ խօսելով, երկրագնջիս մանարանքարն է . իր մէջը, ցամագին վրայ, ուսանողաց առջին, վարժապետին ձեռոքն՝ ովկիանութ ձենքներին էւսուզեանէ կը բեղմանուրին, կը ծնին, կը բազմանան և կապըին : Հան, նիսկարայի իշտէ գոյաէ, ուի մը ևսուն կը խխոչէ, անկէ հեռուն ալ կ'ուզուանէ : Հան, խաւար զիւերին մէջ բնդարձակ շինուածիք մը երկու սահմանածարը մէյմէ փոքրիկ արեւներ միանդա լայն տարածութիւնը աւ ընդամա լուսաւորուով, ճարտարապետը կը նսէ, գործաւորը կ'աշխատի, եւ տարուան մը գործը ձմրան ցորիկին ու դիշերուանը Աջ զարնան սկզբանը համար կազմ եւ պատրաստ կը գտնուի :

Տոպէնէրն արարայ թեսմբ յիբ այս անդուղական բազարին զեկքերն ալ, արդարեւ իր նիփ թափն եւ իմացական վիճակին համեմատ, միշտ մեծ, միշտ անունկալ եւ միշտ նորանքազ են : Հնդկաստանէն Ռուսի թագուհին իր որդուովն ու Մերկիմաստակաց Թոռներովի իւռայ, կը յըթի, կ'ապրի, կը մեռնի, եւ մեզի անձանօթ եւ այցանդակ հանդերձանօթ յուշարկաւոր թիւն կ'ընդունի, եւ մարմափոխութեան յուսով եւ զետնին սակէն իր զանը զառնալով հաւատով կը թագուի :

Հոն Կողիկոս անուն մարդ մը, ձեռքը ծրար մը մաղագամ բռնած, այն մազաղաթներուն զօրութեամբ ինքզինքը կիրիկիոյ Ռուրինեան տաճմին վերջին շառաւիդը կ'անուանէ : Ռուսիոյ պետութեանը հետ զատաստան բանտու սպասալիքը կ'ընէ : իր անունը, վարքն ու ձեռնարկութեաններն սրագինքներուն նիփթ ձգելով : Հոն բնակող Հայունն՝ Հայոց ալ այս բազարին սիեզերական շարժմանը զեթ վայրկեան մը բաժանորդ զանուած ըլլալու վազանցուկ թերկութիւնը կը մատակարարէ, եւ գտնուած կարող Հայոցէն նպաստ եւ արծաթ հայցնէն եսեւ զիսաորիք մը նման կը հեռանայ, կ'երթայ Գերմանիոյ աշխարհին կամ Մեծն Բիշտանիոյ կղզուոյն մէջ Սլավինի դրօսակներուն սական աներեւոյթ կ'ըլլայ :

Բայց մասնաւոր մանանց պատահած զէսքերը, միծամեծ եւ հանրական զիսաց համեմատութեամբ աւելիք յաճախ եւ որչափ որ անկարելիք են նէ, այն զիսի ալ զարմանալիք, եւ երմանն ալ անհաւատալի են : Ռուսի թագուեւոյն

զայուսան ու Կորկորիկոս կիրիկեցւոյն խլըրտմունքն, որազիքներուն մէջ հոչակուած եւ ծանուցած է կ'ըւլան, ամէն մարդ ալ կ'իմանայ, բաց սուկական Յոյնի մը կամ Հայու մը Փարբեց եկած կամ զացած ըլլալու ծայն ու արձագանք չունի :

Արդ, Հայու մը կիւնջ իր ծնած բազարէն գուրս անմուն իւը յայսնիք է որ անսովոր բանէ : Անոն զի իր ծնածն կամ հարսնութեան զացած թաղէն ա՛ զամ տարհներով, երթինն ալ մինչւի ցման՝ անշարժ կիցըղներուն թիւն անհամոր է, Արթին, Հայու մը կիւնջ Փարբեց մէջ երեւ մեսելոց յարութեան չափ որանչելի չիք թուիր : Բայց այս գէպքն ալ ոչինչ համարինք . չպին ճանապարհները կարեցնեցած եւ զիւրացնեցած ըլլալուն, ասկէ եսեւ այս զէպքը իրնայ յաս կրինուիլ եւ սպանչելի ըլլալէն զագայն շագինն Արեւելքն Արեւմիթք . Ասիան եւ բոսից իւ Բրիտանիան Հնդկաստանի մերձեցուցած կցորդած անզը, զիս մինչի ցայսօր տեղի մը մեր ազգին համար մանկանց զատօնաբարուկութեան սերն չըքրաւ : Դաստիարակութիւն բառը զիս մէջներնիս սահմանուած չէ եւ իր ձանն ալ իր բռնւ զաղաւաքը շինչանկեր : Վերջապէս՝ զատօնիարակութեան մշանջնաւ որ եւ անզանալիք կարիքն անջամ չէնք ճանչցած : Խայ կանանց զատօնիարակութիւնը բորորուիին թիւր ձամրով զէպի իրաոին հակառակը կ'երթայ կոր ուրախութեամբ եւ ցնծութեամբ :

Ա. Պ. ՄՐԱՍԱԲԵԱՆ

(Ծառումակելի)

ՔՐՈՆԻԿ

—○—

Հայ ժողովդ դական երգերուն նոր հաւաշածու մը . . . Քանի մը օր առաջ լոյս տեսաւ, Փարբեկան Ե. Demets տան ձեռորդ հրատակութեան համար, հայ ժողովրդական երգերուն հաւաքառ ձեռնարկ մը, զիր յօրինած է ոռուանայ երիտասարդ համակերի երգիչ մը՝ Պ. Գալուստ Բայանեան :

Այս հաւաքառուն կը պարունակէ հետեւեալ տառը երգերը, «Կ'ան զիւում» (պարերզ), «Մըր խօր պապէկէ զերեցնան» (պանդուխտի երգ), «Հարրբան» (պարերզ), «Ճախարակ» (բանասաւ .

Աղայեանցի, (ժամկեդանունի), փացեց տեսէք ո՞ւ լին ա կերպի զեծ՝ (պարերդ), և թե զգիցը զորց են լայս, « Թաց աշուն եկաւ զարուն », « Քոցը բարձր է Աննի քաղաք նամար կուլայ, և Մայոց ողբեր »:

Այս երգերն ումանք և « ինչպէս » աշան, զիւ-
լումն, « Համբարձուն, Վացեց, անեքան, ամեր-
դիցը զորց եկաւ, « Թաց աշուն թէ խառը-
լով և թէ կողմանկավ զուածադիրդական են
անլիների ջերով, եւ ամսնափոքորդիկ ու
թերժարար, Սրի աներուն խարբը ժողովրդա-
կան չնն միւն, այլ անի՛ ժօնիլորդական հնա-
ցած »: Բայց եղանակները ժողովրդական են
եւ անլիների նկամակի ունիւն:

« Պ. Բայանեան ննիկամի, ուղարկուն ունիւն
անձամբ համարած է այդ երգերը և Նօթագրո-
րան է այսպէս իրական ուղարկունը, կ' նույն է
կոստը քարաներին, վերաբեր է Կ. Դարձա-
կանն, և անձամբի համար ընկերութան իրար քորինան, է Գ. Օկուտի Սերեբրու մէտանան
և ենան անհօսքի լաւագործ անձերունիւնը
« Ա. Գ. Գիրի, Ծարի, ծանօթ հայացածունեամբ ը-
ստագուն զուն, և ամանան ին յանձնաբանը
Պ. Ա. Ֆեղաման զուն է կողման համար հայա-
ցորչ սիրուն համասնիկ որ մը »:

Մեր այս թիւնը կը նուրինք մեր ընթեր-
ցողներուն այդ տասը երգերն մին, աշան
զիւլումն, ու ամսնեան սրբուներն է:

Հաւաքածուն զինն է, 5 ֆանն. Կը յու-
սանք որ ազգա, ին երածտութամբ հետա-
դրքըուղները պիտի փափարն հաւ մը
ունենալ այս շանէկան ու խնամատ երատա-
րակութեն, որպէս զի Պ. Բայանեան զիթ կա-
րենայ վերտանատ ապագորութեան ծափերը
զոր իբ ուսանողի անձուն միջնուներն կարե-
լով վարած է իբ ազգին ծառայութիւն մը
մատուցանելու համար :

Բակեղործական ընկերութեամ տարեկան երե-
կոյըր. — Փարեզի Հայոց Բարա գործական Ըն-
կերութեան սկսած է կազմակերպի երեկոյի
մը և վիճականութիւն մը ։ Երեկոյիթ ան-
դի պիտի ունենայ մարտ 19ին, « Ենթածներու Սրի իրակ սրահն մէջ, Սիր Պանչ, Խոյն իրե-
կունը պիտի քաշուի վիճականութիւնը ։ Կազմ-
ականերգի անախումը է հե-
տեւեալ անձրէն, Պ. Ա. Ենան, « Կալպածան,
Սաղուկան, Պազուրեան, Ատոբան Կվերէ կ.
Լ. Տեհաճերեան Ա. Զօպանեան, և Տ. Տեհեր-
մէնեան Պ. Զօպանեան առաջարկեց որ փարի-
ցարնակ այս արկենաց օժանդակ մասնախութիւնը
կազմուի աջակցելու համար երեկոյիթին և
վիճականութիւն յաջողութիւն. այդ առա-
ջարկին ընդունուեցաւ և տասնումէկ պիտիներ

և Նորորուներ (ժկմնացք Անձնան, Ա. Թօթվան-
ան, Ա. Գենիքէ կ., Ա. Կրտնակալ, և ձեմանիբր-
ձեան, Միքայէլեան, Ա. Յովալիբրձեան, և օրի-
որդ Պարագան, Էրմանեան, Մարքիրոս-
եան և Սրմանան) հաճցան իրենց աղակ-
ցութիւնը շնորհել այդ մարդասիրական ցոր-
դիք, և արդէն իսկ սկսած են յար ցովիկի
եանդոյն մը իր բնաց խանքելլը մասնակ կապատ-
կերգի մասնախմբուն ջանքերուն: Փափակիլի
էր որ այդ ուժամասնական մը մասնախութիւնը
մասնականի իր բնաւոր էր: « Փարիզարնակ հայ ար-
իւներուն ընկերութիւն մը մնան ոտք տար, ըն-
կերութիւն մը որ կնայ շատ պատահ ըլ-
լութ և եւ օքերութիւն հանցանած թէ Արթուր
Անդրեաս Հայութիւնը: Յնկերութիւնը մը կազ-
մութիւնի մը ամեն ու առաջական առաջական
ու մասնական է անցանական ու ուստանա 200թ բարա-
գուցեան: Ազգաստից ըրբանց ցիւն է կրծու-
րը պահեցու: 200թ Անքաստից ըրբանց ցիւն է կրծու-
րը, ինչնուն ընկերութիւնը: Անգամ Անգամ է կազ-
մութիւնը հայութիւնը: Անգամ ունին որ պարու իսկ Ան-
գամ պահպահ պահեց անցան քայլութիւն ինչպահանց ան-
ցանը է անցան քայլութիւնը: Անգամ պահպահ պահեց ունին քայլութիւնը: Անգամ պահ-
պահ պահեց պահպահ է անցան քայլութիւնը: Անգամ պահ-
պահ պահպահ է իր արուեստագիտական աջակ-
ցութիւնը: Անմասպէս իր աջակցութիւնը
խստացած է Գ. Ծիրան Արքանական, աղան-
գանը ու մասնական է այդ արդին քայլութիւնը զը-
նահատուած հայ բամբջութականարը: Քոմատի
Ֆրանակզի, Ունենա, Օրերայի և ուրիշ Փա-
րիզեան մն Բարարուներու լաւազոյն արուես-
տագիտները պիտի մասնակին այ իրեկոյ-
թին, ու բնականարար պիտի անենայ հայկա-
կան բաժնի մըն այ, և պիտի տարարի պարա-
ւանդուու մը և կը անկամանութեան համար նը-
էրկներ ստացան են և րոպական ունենէ-
նիւ: Նիւ ար լա Փէի ծանօթ մուշակավա-
ճան: Գ. Կրտնական նուրիած է և մանչն մը
և « Յուսու-արք-քու » մը ։ Նուէներ զրկած են
լուգը և Պոնմարցւն կը լուսաւուի որ Փա-
րիզը բարեկեցիկ հայ ընտանիքները բոլորն
այ կմէնկ նուէր պիտի չպահան: Պ. Էտիկա-
մէնեան նուրիած է իբ զեղեցկաղոյն փալանչնե-
րէն երկութ: Պ. Քիւրքնեան սամթիւ-մօրթւ-
մը:

Կ. Կիւնանան միենայն ատեն թէ Բարեզոր-
ծական Ընկերութեան զիւանի վերնարու-
թիւնը կատարուելով, ընտան են Պ. Ա. Ան-
անեանց, Աշճեան, Պալըսնեան, և աղապական,
կը եւ ծեսնեան, Պալըսնեան, Կ. կելրէկ: Ա. Յով-
էկինան, և թէ Ընկերութիւնը մտադիր է ըն-
դարձակել և ամրացնել իբ զոյութիւնն ու
դործուէութիւնը: Փարեզի պէս կեղորնի

յր. մէջ, Հայոց Բարեգործական Ընկերութիւնը յստ բան ունի ընկերութայց որպէս զի այդ քննկորութիւնը կարենայ իրագործել աղջու ինչ որ իրմէ կը սպասուի. անհրաժեշտ է որ Փարփղի աշխերը լրջօրէն ողնեն անոր. ցաւով և զարմանքով. իմացանք որ այդ ընկերութիւնը ծՈ(!) վճարող անդամ միայն ունի եղեր ցարդ, մինչ Փարփղի մէջ մօտ 1200 Հայ կայ... Կը յուսանք որ մարտ 19ի երեկոյիթը նոր փուլ մը բանայ Բարեգործական Ընկերութեան համար, եւ անոր թերէ Փարփղի բոլոր Հայերուն լայն ու հասնդուն աշակցող թիւնը:

Զեյր ռեի որքերուն ի հպատականակութիւնը. — Պ. Զերազի լԱրմէնիւնի նամոյքով կ'իմանանք թէ իր նախաձեռնութեամբ բացուած հանգանակութիւնը, որ կը շարունակուի, հասած է 4031փ. 70 մ. ի. որնէ արդէն 4000 ֆրանք զրկուած է Օրմանեան պատրիարքին: Եոյն թերթը կ'իմացնէ նաև թէ այդ գումարով, ինչպէս և ուրիշ տեղերէ այդ նըպատակվ Օրմանեանի զիկուած զումարներով արդէն որբանոց արհեստանոց մէ բացուած է Զէյթունի մէջ, ուր 15 որբեր միայն գետ ընդունուած են, եւ ուրշատ աւելի թուով տղաք

պիսի ընդունուին եթէ աւելի կարեւոր զումարներ հաւաքուին: Վասմէապուն քահանային մաս հաւաքուած էր. ինչպէս մեր ընթերցողն երը կը յիշեն, 1701 թ. 85 մ. որ յանձնուած էր յատոնց ի վեր Փարփղի Հայոց Բաղական խորհրդի զանձափետին որպէս զի Սսոյ կաթողիկոսին կամ Օրմանեան պատրիարքին զրկուի որոշուած նպատակներուն համար: Ճը Ռուսի կողմէ նույիրուած պատու աստի ծրարին ուղարկուածն թիշ յետոյ, այդ գումարին 500 ֆրանք զրկուեցաւ: Սսոյ կաթողիկոսին, որպէս զի անոնք թերի մէ Զէյթուն զկուուի պատուած մէ կատարելու համար: Սսոյ կաթողիկոսը պատասխանած է՝ 500 ֆրանքն ընդունած ըլլալը յայտնելով, այս Օրմանեան պատրիարքի մէկ նոր նամակէն կ'երեւայ թէ ծաղկախը բոլորովին անցած ըլլալով՝ կաթողիկոսը որոշեր է այդ 500 ֆրանքի զումարն եւս Զէյթունի որբանոցին յատկացնել. մը նացեալ 1271 թ. 85 մ. ի զրկուեցաւ վերջին Օրմանեան պատրիարքին՝ որբանոցի պետքերուն գործածուելու համար: Եսա գովելի կը գտնենք ընթացքը զոր այս զորին մէջ որյց տուած Օրմանեան, որ անկարելին կաթիղ զարձաւց յաջողցնելու համար այս մարդասիրական-ազգային ձեռնարկը: